

RJEČNIK

- abderski*, prema antičkom gradu Abderi u Traciji, poznatom po podrugljivim šalama na račun navodne ograničenosti njegovih stanovnika
- adiđar*, dragi kamen; uspomena, darovani predmet za uspomenu
- agitator*, onaj koji agitira, usmjeren radi na pridobivanju ljudi za kakvu aktivnost, obično za uključivanje u organiziran politički rad, akciju i sl.
- ajeršpajz*, jelo od tučenih i prženih jaja; kajgana
- alfijer*, lovac, "laufer" u šahu
- alpaga*; alpaka, vrsta lame duge dlake; *alpaga-kaput*, kaput od vune lame ili tkanine od te vune čija se vlakna tkaju zajedno sa svilom ili pamukom
- altana*, zatvoreni izbočeni balkon na konzolama
- amal*, v. *hamal*
- amanet*, ono što se ostavlja kome na čuvanje, njegovanje ili na izvršenje; zalog, zavjet
- amazonka*, ratoborna žena, koja je po karakteru slična muškarcima; muškobanja
- amfibij*, životinje koje žive i na kopnu i u vodi, dišu škrge i plućima; vodozemci
- amizirati*, zabavljati, razonoditi
- ampir*, v. *empire* (u *Tumaču*)
- amvon*, ambon, propovjedaonica; uzdignuto mjesto u crkvi
- anatem*, v. *anatemala*
- anatemala*, prokletstvo; javna osuda
- apaš*, razbojnik, lupež, bandit
- apcug*, v. *Abzug* (u *Tumaču*)
- aretirati*, uhapsiti
- argatovati*, raditi na nadnicu, nadničiti, kulučiti
- artikuluš*, artikl, novinski članak
- ašikovati*, udvarati se djevojci; ljubovati
- atičnost*, svojstvo nekoga da piše u antičkom govoru i stilu, tj. najpravičnijim grčkim jezi-

- kom i stilom; finoća, dotjeranost, najveća savršenost uopće
- atropin*, vrlo otrovan alkaloid iz velebilja, primjenjuje se u medicini
- aufslag*, prilog, nadjev jelu
- avinjonski*, koji se odnosi na grad Avignon (v. u *Tumaču*)
- aždaja*, proždrljiva zvijer iz bajke i pripovijetke, zastrašujućeg izgleda, zmaj
- bahantica*, sudionica u bakana-lijama, svetkovinama u čast boga vina Dionisa Bakha (v. u *Tumaču*); raspojasana žena, razvratnica
- bair*, obala i zemljište pored obale (obično riječne ili jezer-ske)
- bajadera*, indijska pjevačica i plesačica u hramu
- bajbok*, zgrada ili kompleks zgrada u kojima se služe kazne; zatvor
- bakalnica*, prodavaonica bakalija ili bakaluka, prodavaonica namirnica; sitničarija
- bareovski*, koji se odnosi na francuskoga romanopisca, esejista i političara Mauricea Barrèsa (v. *Barrès, M.* u *Tumaču*)
- barkarol*, onaj koji barkom na vesla prevozi putnike (na moru, obično preko užih kanala)
- bašta*, okućnica u kojoj se obično uzgaja povrće i cvijeće; gradina, vrt
- beamter*, činovnik
- bedekerski*, koji je poput njemačkog nakladnika Baedekera (v. u *Tumaču*)
- bedevija*, kobila arapske pasmine
- bekrijanje*, pijančevanje, bančanje
- beočug*, alka, karika, kolut
- beočanski*, koji se odnosi na Beočane, stanovnike grčke pokrajine Beocije, koji su u davna vremena bili smatrani neotesanim, grubim i ograničenim ljudima
- betek*, bolest
- bezect*, zauzet, zaposjednut
- bildungsfilistar*, malograđanin koji se pravi važan svojom obrazovanošću, snob
- bilikum*, vrč ili čaša iz koje gost ispija dobrodošlicu
- biljur*, gorski kristal, služi za ukrašavanje i izrađivanje luksuznih predmeta (čša i sl.)
- binjiš*, široki ogrtač od čohe obično crvene, s dugačkim rukavima, držali su ga vrstom odlikovanja
- birger*, građanin, purgar
- blaustrumpf*, učena žena, ona koja "pati od pameti"
- bo*, naime; jer
- bogomrak*, sumrak, suton; suton bogova

- boj*, kat
- bokter*, stražar, noćobdija
- bostan*, mjesto gdje rastu dinje i lubenice
- boza*, orijentalno piće od kukuruzne krupice i šećera
- brahman*, svećenik koji prihvaća i slijedi brahmanizam, pripadnik najviše kaste; brahmin, brahimin
- brana*, oruđe, alat za poravnavanje uzorane zemlje; drljača
- brenta*, drvena posuda od oko 50 l za nošenje tekućine (obično vode ili vina) na samaru
- brsni*, granat, lisnat, gust
- budžak*, skroviti kut, skrovito mjesto u kući, ono gdje svega može biti (otpadaka, paučine itd.)
- budav*, pljesniv
- budelar*, lisnica, novčarka
- bugariti*, tužno, nujno pjevati
- bula*, žena muslimanka
- buljuk*, množina čega; čopor, gomila
- burs*, pripadnik njemačkoga studentskog društva
- bušak*, omalen i čvrst vol
- buturnica*, zatvor, tamnica
- canštoher*, čačkalica
- centifolija*, oplemenjena vrsta ruže s mnogo latica; stoliska
- cigaršpic*, cigaretnik, cjevčica u koju se umeće cigareta prije pušenja
- citra*, trzalački instrument, vrsta lire, ima plitak duguljasti ormarić za rezonanciju i 30 do 45 žica napetih po dužini
- cizelovan*, cizeliran, pomno dotjeran
- čagljikati*, škakljati, golicati
- čalaran*, varljiv, prijevaran
- čapkun*, obješenjak, nestaško
- čarda*, u panonskim krajevima gostionica izvan naselja
- čardak*, lijepa, obično dvokatna kuća, okružena vrtom, ljetnikovac; spremište na stupovima, obično za kukuruz; kukuruzana
- čardaš*, mađarski narodni ples
- čaršija*, dio mjesta (obično ulica ili trg) u kojem se odvija glavni trgovački i društveni život
- čaus*, stari svat, šaljivčina u svatovima
- čeče*, lijep, zgodan, "sladak"
- čibuk*, probušeni šuplji drveni tanji štap na koji se natačne lula kad se puši sjedeći; kamiš
- čičeron*, turistički vodič (v. *cicerone* u *Tumaču*)
- čičikovština*, prema Čičikovu, junaku Gogoljevih (v. u *Tumaču*) *Mrtvih duša*: ponašanje osobe koja se u ostvarenju svojih zamisli služi krajnje beskrupuloznim, podlim postupcima
- čipčija*, kmet; bezemljaš

čirak, svijećnjak
čislo, krunica, brojanica
člabekovati, brbljati
čuvida, krinka, maska

čaba, hodočašće

čar, zarada od trgovine; dobitak

čariti, zarađivati od trgovine

čebe, pokrivač bez podstave za svaku priliku, u domaćoj izradi od vune; deka

čemer, muški kožni pojas s pre-tincima za novce i ostale potreštine

čepenak, vratašca dućana, kojima se gornje krilo diže, a donje spušta, te na ovome trgovac izlaže robu

čeretati, brbljati, čavrljati, naklapati

čiftinski, koji se odnosi na čifte, malograđanine, buržuje

čilibarski, koji je poput jantara

čulbastija, orijentalno jelo, mljeveno pečeno meso na žaru, katkad pod pepelom

čupa, glava

čuprija, most

dahija, nasilnik, prisvajać, uzurpator

davor, poklič u bojnoj pjesmi; uzvik jao

davorija, rodoljubna pjesma, budnica iz razdoblja preporodnih pokreta u XIX. st.

dijetenklasa, nekadašnji naziv, u Austro-Ugarskoj, za činovničku klasu, činovni razred

direrski, koji se odnosi na njemačkoga slikara Albrechta Dürera (v. *Dürer* u *Tumaču*)

disput, sukob mišljenja; rasprava
divit, tintarnica, kutija s tintom i kalemom, perom od trstike

dodola, djevojka koja prema narodnim običajima pjesmom i drugim obredima zaziva kišu u vrijeme suše

dojakošnji, dotadašnji, dosadašnji

doksat, balkon, veranda

dosele, dosad

drijada, šumska nimfa, personifikacija drveća

dromulost, ukočenost, tromost, nepokretnost

dulek, bundeva

duplir, velika voštana svijeća

duvak, koprena, veo kojim se pokriva nevjesta

duvar, zid, stijena

duvna, redovnica, časna sestra

dželat, krvnik

deđeran, veseo, živahan; pripit

demija, lađa, brod

đerdan, ogrlica

derma, poluga na visokom stupu s kamenom na jednom i

- s kablom na drugom kraju, za izvlačenje vode iz bunara
- ebionistički*, koji se odnosi na ebionita, pripadnika judeokršćanske gnostičke sljedbe nastale u II. st. u Siriji i Maloj Aziji, koja je priznavala Mojsijev zakon i Matejevo evanđelje, a Isusa Krista držala prorokom
- efeb*, u antičkoj Grčkoj slobodan mladić od 18 do 20 godina koji se odgajao po atenskom uzoru
- eldorado*, svako mjesto koje obiluje bogatstvom, obećana zemlja; ukupnost sjajnih prilika (v. u *Tumaču*)
- elem*, dakle
- ergo*, dakle, prema tome, otuda slijedi
- faksna*, ružna grimasa ili gesta; kreveljenje, cerenje
- falernski*, koji se odnosi na Falerno, goru i kraj u talijanskoj Kampaniji, poznat po vinu
- faraun*, faraon, staroegipatski vladar
- farof*, posebna zgrada ili više njih gdje borave župnik i svećenici; župni dvor
- fasovati*, dobiti "svoje"
- fehtati se*, mačevati se
- fertuševati*, zataškati, zabašuriti
- feš*, koji je lijep i dolična izgleda; pristao, skladan, elegantan
- fićfirić*, gizdelin, kicoš
- filir*, austro-ugarski kovani novac, stoti dio krune (1892–1918)
- filistar*, licemjer, malograđanin
- filišćanin*, samozadovoljan čovjek ograničenih pogleda, zatvorena duha prema učnosti, umjetnosti i novostima; licemjer, malograđanin
- fistl*, pjevanje u najvišim tonovima muškoga glasa, veoma sitno i prigušeno, tako da muški glas nalikuje ženskom
- fjezolski*, koji je odnosi na grad Fiesole (v. u *Tumaču*)
- flanirati*, lutati, skitati
- florentinski*, koji se odnosi na Florencu (v. u *Tumaču*)
- fopati*, lagati, varati nekoga
- foringaš*, prijevoznik sa zaprežnim kolima; kirijaš
- forinta*, novčana jedinica u ugarskom dijelu Austro-Ugarske Monarhije (dijeli se na 100 krajcara)
- frajburški*, koji se odnosi na Freiburg, odnosno Fribourg, glavni grad istoime-noga kantona u Švicarskoj
- frajla*, gospođica, djevojka (u godinama kad više nije djevojčica)
- framasoni*, slobodni zidari, masoni
- funtroman*, loše književno djelo u mnogo dijelova, koje autor piše "na funte" da bi što više zaradio

- furtimaš*, čovjek koji se krije, koji nešto radi kradom; po-drugljiv naziv za hrvatske klerikalce
- furuna*, limena peć
- garson*, onaj koji u ugostiteljstvu poslužuje goste; konobar
- gauner*, lopov, lupež, varalica
- gavanski*, koji se odnosi na gavana, bogatuna
- gege*, duge muške gaće, dio muškoga rublja
- gloginje*, plod gloga; *mlatiti gloginje*, raditi nešto neugodno, boriti se s kakvom neprilikom ili neugodnošću
- goj*, pripadnik nežidovskog naroda
- gosa*, gospodin u značenju svoj čovjek; nezavisan, netko i nešto
- grabant*, mučitelj žena optuženih pred inkvizicijom da su vještice
- grenadir*, vojnik u elitnim jedinicama
- groš*, novac različite vrijednosti u razna vremena i u raznim zemljama; sitan novac, sitna vrijednost
- grunt*, zemljišna parcela, posjed
- gvirc*, fermentirano ili nefermentirano alkoholno piće od vode i meda; medovina
- hadžija*, hodočasnik
- hala*, čudovište koje sve proždire, slično aždaji (v.)
- hamal*, nosač
- handžar*, dug zakrivljen dvosjekli nož
- haos*, kaos
- harčiti*, trošiti, tratiti
- harpija*, mitološko pakosno, gadljivo, kužno krilato čudovište ptičjeg tijela i ženske glave, s oštrim kandžama, simbol grabežljivosti i pakosti
- hartija*, papir
- hat*, jahaći konj plemenitih svojstava
- hekelski*, koji se odnosi na njemačkoga zoologa i filozofa Ernsta Haeckela (v. u *Tumaču*)
- herub*, u mezopotamskoj religiji i judaizmu uzvišeno biće prikazivano kao ljudski lik, stražar na ulasku u zemaljski raj
- hetera*, u staroj Grčkoj žena iz najviše klase profesionalnih pratilja i zabavljačica muškaraca
- hidalgo*, titula španjolskoga nižeg plemstva, simbolizira duh feudalnog viteštva
- himera*, zastrašujuće i nestvarno stvorenje iz mašte
- hincati*, bacati amo-tamo, bacakati; ljuljati
- hiža*, kuća, dom
- holbajnski*, koji se odnosi na Hansa Holbeina (v. u *Tumaču*)
- hora*, pogodno vrijeme, pravi čas

horjatski, prostački

hotkar, uhoda, špijun

hozentregeri, gumene trake preko ramena koje pridržavaju hlače; hlačnjaci

huncut, onaj koji je prepreden, spreman na sitne prijekave i nestašluke

hurija, mitska djevojka muslimanskoga raja (dženeta), rajska djevica, nebeska ljepotica

hvoja, mladica, izdanak, mlada grančica biljke

igo, jaram

imprimatur, konačno odobrenje koje autor ili izdavač daju da djelo može biti objavljeno i predano u tisak

infaman, koji je prljav u postupcima prema drugome, nizak u postupcima; nečastan, podao, podmukao

infantica, prijestolonasljednica u nekim zemljama; kraljevna, princeza

inkub, muški demon koji opći s tobožnjim vješticama

ispolinski, divovski, gorostasani, titanski; *ispolinski mrak* mrak Tartara, pakla, kamo su prema mitologiji bili bačeni titani nakon što su se bili pobunili protiv Zeusa

izvudljivost, radoznalost, znatiželjnost

jakrep, škorpion

jalnuš, onaj koji je jualan

jed, ljutnja, bijes, srdžba

jodlovati, pjevati na poseban grleni način, često brzo prelaziti iz prsnog registra u visoki falset

junoš, mladić, momak

kabotenski, koji se odnosi na kabotena, lošega glumca, komedijaša

kadifa, baršun, samt, pliš

kajafa, poopćeno ime jednog od Kristovih sudaca iz *Biblije*

kaldirma, gornji sloj na putu, pločniku, na ulici, trgu, dvorištu napravljen od neobrađena obla kamenja

kalpak, ratnička kapa, pokrivalo od metala za zaštitu glave i vrata; kaciga

kanclajdiner, podvornik (u kancelariji)

kantarid, španjolska muha, kukac iz porodice kornjaša od kojeg se dobiva jedna vrsta afrodizijaka; afrodizijak

kaptol, zbor kanonika stolne crkve koji pomaže biskupu u obavljanju dužnosti

karcer, nekada strogi školski zatvor

kardaš, prijatelj koji se prema određenom postupku (zajedničko ispijanje čaše vina i sl.) proglašava bratom; pobratim, veliki prijatelj

kaurin, nevjernik

- kavalerijski*, koji se odnosi na kavaleriju, konjaništvo
- kebelirec*, kavalir
- kedar*, cedar, zimzeleno stablo iz porodice borova
- kentaur*, biće kojemu su prsa i glava čovječji, a tijelo konjsko
- ker*, pas
- kesedžijski*, razbojnički, pljačkaški
- kibic*, onaj koji promatra i živo prati kad drugi igraju karte ili koju drugu igru; kibicer
- kiridžija*, prijevoznik s konjskom zapregom; foringaš
- klinac*, sitan, mali klin, čavao u obliku klina
- kloštar*, samostan
- knajpa*, krčma, točionica
- kobilir*, kavalir
- kobiti*, navješćivati zlu kob, izričati slutnju na zlo; tugovati, naricati
- kodicil*, pravilnik, propis
- kokota*, žena lakog ponašanja, bludnica
- koledar*, kalendar
- kolija*, kola, kočije
- kolomaz*, mazivo za kola
- komisar*, komesar, povjerenik, odgovorna osoba koja upravlja nekom privremenom manifestacijom (izložbom, proslavom i sl.)
- komšiluk*, susjedstvo
- konak*, bolja kuća, kuća kakvo-ga uglednog domaćina; noćenje
- koređovski*, na način talijansko-ga slikara Correggia (1489 – 1534)
- korjenika*, onaj koji je podrijetlom iz starine
- koterija*, klika, krug, zatvorena skupina osoba koje splet-kama provode neke svoje osobne, uskogrudne ciljeve
- koturni*, u antičkom grčkom kazalištu obuća koja glumca treba učiniti višim pri igri u tragediji; simbol dramske umjetnosti, glumačkog poziva
- krabulja*, predmet koji pokriva nos i oči, dio je kostima, simbolički prikriva identitet osobe; krinka, maska
- krin*, ljiljan, ukrasna biljka velikih bijelih, žutih, ružičastih ili crvenih cvjetova i opojna mirisa
- kronprinc*, prijestolonasljednik
- ksindl*, klatež, smeće
- kšeftiranje*, poslovanje, trgovanje
- kučeber*, pokućarac, sitni trgovac
- kumir*, slika ili kip kao predmet obožavanja
- kuraža*, hrabrost, odvažnost, smjelost, srčanost
- kurija*, plemićki, vlastelinski dvor
- kurisati*, udvarati, hofirati
- kurjak*, vuk

kurtalisati, riješiti se, lišiti
kvargl, kravljji sir specifična, ki-
selkasta okusa

lagum, mina

lajbartikl, novinski članak istog
pisca u istoj rubrici; možda
lajtartikl, uvodni članak

latifundij, veliki zemljišni pos-
jed na kojem se obično
uzgaja manji broj kultura

leđen, posuda za umivanje, umi-
vaonik

leja, gredica, obrađeni komadić
zemljišta u vrtu

liferovati, isporučiti/isporučiva-
ti robu, dobiti/dobavljati,
nabaviti/nabavljati

lijer, ljiljan, krin

lišisahan, ulizica

luminarista, slikar koji postiže
osobite svjetlosne efekte na
svojim platnima

lustrajze, putovanje za zabavu

ljesa, plot

madla, djevojka

majales, svečanost u prirodi ve-
zana uz svibanjske pobož-
nosti

majorat, neotuđiva nekretnina
vezana uz posjedovanje ne-
ke plemićke titule

majur, imanje s poljima i gos-
podarskim zgradama, salaš
(v.)

malta, rampa, zapreka na cesti
kako bi se spriječio prolaz
bez plaćanja daće; mitnica

mangura, vrsta sitnog novca

marcijalan, vojnički, ratnički,
ratoboran, divlji

martir, mučenik, žrtva

masreglovanje, oštro postupanje
s nekim, kažnjavanje

mastilo, tinta, crnilo

maušlovanje, varanje, “manipu-
liranje”

mecenat, djelatnost mecena (v.
Mecena u *Tumaču*)

memla, vlažan, ustajao zrak;
vlaga

menaža, poseban prostor u sklo-
pu kakva kolektiva gdje se
može objedovati

menažerija, mali zoološki vrt u
cirkusu

mermer, mramor

meštija, oruđe, alat

metanisat, klanjati se, puzati
pred nekim

mezalijansa, nepriličan i nepo-
željan brak zbog razlike u
društvenom položaju su-
pružnika

mežnar, zvonar, crkvenjak

mir, zid, osobito gradski zid, zi-
dina

mirijada, veliko mnoštvo, bez-
broj

moba, skup ljudi na istom poslu;
skupina, rulja; gužva

moljerski, koji se odnosi na
francuskoga komediografa
Molièrea (v. u *Tumaču*)

monakovski, koji se odnosi na grad Monakov (v. u *Tumaču*)

mora, zamišljeno biće koje dolazi čovjeku u snu i siše krv; teški osjećaj, duševna tegoba

morfinista, čovjek koji uzima morfij u svrhu drogiranja

možno, moguće

mukte, besplatno, badava

munkač, radnik, rukotvorac; spretni čovjek

negliže, lagana intimna odjeća

nenavidjeti, zavidjeti

neva, hipokoristik od nevjesta

nimfa, boginja drugog reda; utjelovljenje različitih prirodni sila; ljepotica, krasotica

nimfolept, od nimfa zaluden, zanesen

notrdamski, koji se odnosi na Notre-Dame, parišku katedralu

oblomovština, prema imenu plemića Oblomova iz istoimenog romana ruskog pisca I. A. Gončarova (1812–1891): pomanjkanje volje za djelovanjem, radom, obvezama; lijenost, inertnost, jalovost, krajnje otuđenje

odsele, odsad

omikron, slovo grčkog alfabeta, označuje kratko zatvoreno o; *omikron-noge*, krive noge

u obliku slova *omikron* ka-kve obično imaju jahači

onkl, stric, ujak

orajen, začaran kao u raju

orfejski, koji se odnosi na Orfeja (v. *orfeum*)

orfeum, lokal za muzičke priredbe; zabavište

organ, ljudski glas, zvuk glasa i njegove mogućnosti; ustanova koja izvršava određene zadatke u javnoj ili drugoj oblasti društvenog života; periodičko tiskano izdanje

otadžbina, domovina

otarak, ubrus, ručnik

padiša, padišah, naslov vladara u nekim orijentalnim zemljama; car, veliki sultan

padjež, rušenje, padanje

pajdaš, drug, sudrug, ortak

paklovati, paktirati, ugovarati, "šurovati"

palanka, provincijski balkanski gradić; varošica

panama, vrsta posebno tkanog platna za toplu klimu i vruće vrijeme; *panama-šešir*, ljetni šešir širokog oboda

pandemonij, u starih Grka ime za skup zlih duhova

pandur, stražar koji čuva red u gradovima i selima; izvršitelj grubog nasilja ili samovolje

panorama, slika smještena u unutrašnjem zidu okrugle,

- odozdo osvijetljene zgrade, koja gledatelju daje iluziju realnog oblika; nekada popularna atrakcija na sajmovima
- paor*, seljak
- paradiz*, raj, mjesto blaženstva
- parcov*, štakor
- parčence*, komadić
- parija*, pripadnik najprezrenije kaste u nekadašnjoj Indiji; odbačen, prezren, obespravljen čovjek
- parip*, lošiji, običan konj
- parnas*, simbol pjesništva; svi pjesnici neke zemlje, nekog naroda
- pasvandžija*, noćobdija, noćni stražar
- pauperizam*, siromaštvo; bijeda, oskudica, ubogarstvo
- pean*, zanosna pjesma zahvalnica; hvalospjev
- peča*, ženska povezača za glavu
- pedepsa*, kazna
- pelc*, krzno, bunda
- pelivanstvo*, komedijaštvo, lakrdija
- penati*, rimski kućni bogovi
- pendžer*, prozor
- pestumski*, koji se odnosi na grad Paestum (v. u *Tumaču*)
- piljarica*, prodavačica voća i povrća na tržnici
- pisličarija*, sitničavost
- pizma*, mržnja, neprijateljstvo, pakost, zloba
- plastika*, likovna umjetnost, likovna ostvarenja
- plenerista*, slikar koji slika izvan ateljea, izravno u prirodi
- plenerski*, koji je poput plenera, slike rađene u punom svjetlu, na otvorenom prostoru, odlikuje se svjetlošću i svježinom boja, lakim prozirno obojenim sjenama
- plovanija*, najmanja administrativna jedinica crkve; župa
- pokretaš*, pristaša Hrvatske napredne stranke, prema listu "Pokret" (v. u *Tumaču*); "naprednjak"
- poldrug*, jedan i pola drugoga po veličini ili po trajanju; *poldrug sata*, sat i pol
- poljački*, poljski, koji se odnosi na Poljsku
- ponjava*, prekrivač
- poslen*, onaj koji pripada poslu; *posleni dani*, radni dani
- povijarac*, planinski tjesnac, uzak gorski put
- povjesmo*, svežanj vune, kudjelje ili lana što se veže oko preslice
- povotkinja*, vodena, riječna vila
- prajski*, pruski
- prangija*, naprava za pucanje domaće izrade, proizvodi samo prasak, bez hica
- prijapski*, poput grčkoga boga Prijapa (v. u *Tumaču*)
- primicerij*, poglavar, starješina, prvak
- prosočiti*, izdati, odati

- protekcionskind*, ljubimac kome se stvaraju unosni položaji, protekcionaš
- pub*, u garnituri francuskih karamata četvrta karta po jačini; dečko, fant, unter
- pučica* (dem. od *puca*), djevojčica
- pudar*, čuvar vinograda
- pumpati*, iznuđivati novac; varati, zaluđivati
- purgar*, građanin
- pustahija*, hajduk, razbojnik
- putir*, vrč, kalež
- rableski*, koji se odnosi na francuskoga pripovjedača François Rabelaisa (v. u *Tumaču*)
- rampaš*, mošt u vrenju, kiselkasto mlado vino
- remeta*, pustinjač, isposnik
- renegatski*, koji se odnosi na renegata, odmetnika, otpadnika
- rešt*, zatvor, tamnica
- rezeda*, mirisna biljka krasnica, katanac, ljubimac
- rodlati*, sanjkati se
- rozarij*, rožarij, krunica, brojanica
- rufijan*, svodnik
- safalada*, polutrajna kratka debela mesna kobasica za kuhanje
- salaš*, seosko imanje s gospodarskim zgradama udaljeno od grada, majur (v.)
- salčštangl*, vrsta peciva, slani klipić, slanac
- sankilot*, općenito, pripadnik siromašnijeg sloja koji sudjeluje u revoluciji
- sartorela*, krojačica, švelja; "laka" djevojka
- satrap*, samovoljan i okrutan čovjek; despot
- scijeniti*, smatrati, misliti
- sejmen*, stražar, čuvar
- senjora*, gospođa, gospodarica
- serbez*, bez straha, bezbrižno
- sferski*, nebeski, nadzemaljski
- sibarit*, čovjek koji živi u ljenčarenju i raskoši; mekušac, mekoputnik
- sindžir*, lanac; okovi
- sinekira*, dobro plaćena služba koja ne zahtijeva nikakav rad
- sinji*, koji je boje pepela; siv, sivoplav; *sinja kukavica*, nesretna, kukavna osoba
- siringa*, pastirska frula
- skaska*, priča, bajka
- skeptar*, žezlo, znak vladarske časti i vlasti
- skrlet*, tkanina jarke crvenoljubičaste boje; grimiz
- slavulj*, slavuj
- sokak*, ulica, cesta, put
- sorbet*, sladoled (u čaši)
- spahija*, vlastelin, velikaš, zemljoposjednik
- spahiluk*, veleposjed, vlastelinstvo

spinozizam, panteistički filozofski sustav nizozemskog filozofa Barucha Spinoze (v. u *Tumaču*)

stališ, ukupnost ljudi koji imaju isto zvanje ili pripadaju istoj društvenoj klasi, stalež

stekliš, pripadnik Stranke prava Ante Starčevića (v. u *Tumaču*) nastale u XIX. st.

sukub, u mitologiji žena demon koja spolno opći s usnulim ljudima

šajka, vrsta lađe; lađa općenito

šalvare, široke turske hlače; dimije

šantan, restoran s podijem za artiste čiji se repertoar sastoji od popijevaka, romanca i plesova vulgarnog, često nepristojnog karaktera

šanuti, šapnuti

šaum, pjena

šebig, otrcan, ponošen, polovan

šedrvan, vodoskok

šeher, grad, trgovačko mjesto

šiljbočki, stražarski

šiljerac, virsta crvenog vina

širaski, koji se odnosi na Širas, perzijski grad poznat po proizvodnji ružina ulja

škrofula, oteklina vratih žlijezda

škvorac, čvorak

šlapruk, klaonica

šlopruk, v. *šlapruk*

šmok, nametljiv beznačajan novinar, piskaralo

šmucijan, prljavac; škrtac

šoštar, postolar, obuçar

špacirštok, štap (za šetnju)

špag, džep

špicl, doušnik, uhoda

špilati, izigravati koga ili što, truditi se ostaviti dojam neke nepostojeće kompetencije ili svojstva; *špilati gospo- na* glumiti gospodina, praviti se veći nego što čovjek jest

špitalj, bolnica

šrajbkrampf, grč od pisanja

šrajbmašina, pisaći stroj

štenkati, zadirkivati

štiglic, češljugar

štikeraj, vez, vezivo

štokfiš, bakalar; mršava i dugačka (ženska) osoba

štopati, krpati

štrk, kukac dvokrilac, nametnik u tijelu sisavaca

švajneraj, svinjarija

švapčariti, govoriti švapski, tj. njemački

švarc, koji je potpuno bez novca

švarcgelber, "crnožuti", tj. pri- staša austrijske carske kuće i njezine politike (prema bojama zastave odnosno gr- ba)

švimajster, učitelj plivanja

švimhozne, kupaće gaćice, obič- no muške, koje su u prvoj pol. XX. st. sezale u pravilu do koljena i često imale na- ramenice

švindl, prijevara, zavaravanje, obmana

talamij, bračna odaja, bračna postelja

talmi, neprav, krivotvoren; *talmigigerl*, nadrikicoš, nazovikicoš

tantalski, koji se odnosi na Tantalata, lidijskoga kralja kojega su bogovi osudili da vječno stoji u vodi koja mu se izmiče kad god ožedni, i okružen granama voćaka koje se odmiču od njega čim posegne da ubere koji plod

tarok, vrsta kartaške igre

teferič, vidikovac; vila

tenac, vukodlak, vampir

testator, onaj koji sastavlja dokument kojim određuje prava oporukom ostavljene imovine i druge pojedinosti koje će se provesti i poštivati kao njegova posljednja volja; oporučitelj, zavještač

tijara, kapa u obliku trostruke krune kojom papa biva krunjen pri izboru, a nosi je prigodom izvanliturgijskih svečanosti

tisih, tihih

tisijem, tihim

titan, div, gorostas

tolvaj, lopov, tat

tomruk, trupac, panj; klade, srednjovjekovno mučilo

trabant, pratilac, satelit; prišipetlja, ulizica

trapovijesan, bunovan

trijumvir, jedan od članova trijumvirata, zajedničke vladavine triju osoba

trotlić (dem. od *trotl*), blesan, glupan

trubadur, provansalski srednjovjekovni pjesnik lotalica; ljubavni pjesnik uopće

trus, potres

trusovina, čudotvorna voda od koje se zaboravlja

tuilriski, koji se odnosi na Jardin des Tuileries, vrt nekadašnjeg dvorca Tuileries u Parizu

uhar, korist, dobit od čega, ono što je korisno čemu, dobit

urvina, strm obronak s kojega se katkad surva zemlja

uzovnik, uzvanik

vadl, muskulatura noge od koljena do gležnja; gnjat, list

vajldovski, na način engleskoga književnika Oscara Wildea (v. u *Tumaču*)

vajmeh, ajme, jao

vajni, slavni, vrli

valuvati, valovati, vrednovati

vandrokaški, poput skitnice

varadinski, koji se odnosi na Petrovaradin, grad u Vojvodini; u vrijeme austrijske vladavine u sastavu Vojne granice jedno je od ključnih austrijskih vojnostrateških uporišta

varoš, manji grad, gradić

vascijeli, sav

vaseljena, svemir

- vasiona*, svemir
- vazam*, uskrs, uskrsnuće
- vergl*, mehanička glazbena sprava koja, kada se pokreće rukom, proizvodi određeni broj melodija
- veska*, tih glas, glasak, mrmor
- vijonski*, koji se odnosi na francuskoga pjesnika François Villona (1431–1463), djela: poema *Oporuka*; balade: *Balada o negdašnjim gospojama*, *Balada obješenih* i dr.
- vilovati*, baviti se čarolijama; biti nestašan, veseo, objestan
- vindzorski*; koji se odnosi na Windsor, engleski gradić na Temzi, gdje se nalazi kraljevski dvorac sagrađen za vrijeme Edvarda III. (1312–1377); oko dvorca nalazi se velik šumoviti park u engleskom stilu
- vinjaga*, loza
- vitriol*, koncentrirana sumporna kiselina
- vladičanski*, koji se odnosi na Vladiku, odnosno biskupa Strossmayera (v. u *Tumaču*)
- zabateljen*, zanemaren, zapušten
- zabran*, područje na koje je zabranjen pristup, lov i sl.; branjevina
- zачikavati*, izazivati na nadmetanje; podbadati, puntati
- zafrig*, brašno zaprženo na masti ili ulju, obično s lukom; zaprška
- zagatiti*, zagradingati gatom; podići nasip
- zahiren*, zaostao u rastu, razvoju; koji je zastranio u pogledima
- zelotizam*, svojstvo zelota, pretjerana gorljivost; fanatizam
- zlovaran*, zao, opak, zloban
- zort*, strah, zastrašenost
- zulumčar*, nasilnik, tiranin
- žbir*, uhoda, agent, doušnik
- žipon*, šuštava donja suknja, podsuknja

M. K.